

Федосова Катерина Вадимівна
*доцент кафедри прикладної економіки, підприємництва
та публічного управління,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-484-2-16>

ПРОГНОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ 2025–2035 РР.

У сучасних геоекономічних умовах питання економічної безпеки країн Європейського Союзу (далі – ЄС) набуває особливої актуальності. Після пандемії COVID-19, повномасштабної війни в Україні та енергетичної кризи 2022 року система безпеки ЄС зазнала істотних трансформацій. За даними Євростату, у грудні 2023 р. річні темпи інфляції в окремих державах-членах сягали критичних значень: Чехія – 7,6%, Румунія – 7,0%, Польща – 6,2%, Словаччина – 6,6%, що ставить під сумнів стійкість макрофінансової стабільності [1].

У Спеціальному звіті №22/2023 «Offshore renewable energy in the EU» зазначається, що критично важливі сировинні матеріали майже повністю постачаються з Китаю, який відіграє ключову роль у виробництві постійних магнітів [2]. Це свідчить про значну залежність ЄС від імпорту ресурсів, що створює ризики для ресурсної та технологічної безпеки регіону. У зв'язку з цим виникає потреба у здійсненні довгострокового сценарного прогнозування економічної безпеки країн ЄС на період 2025–2035 рр., з урахуванням нових викликів: геополітичної нестабільності, зміни клімату, цифрового переходу та трансформації глобальних ланцюгів постачання.

Аналіз результатів опитування з Global Risks Report 2024 засвідчує, що у довгостроковій перспективі (2024–2035 рр.) експерти найбільше занепокоєні такими факторами, як екстремальні погодні явища (66%), дезінформація, згенерована штучним інтелектом (53%) та соціально-політична поляризація (46%). Хоча ці ризики формально не належать до класичних економічних загроз, вони

безпосередньо впливають на економічну стабільність через руйнування довіри до інституцій, зростання протестних настроїв і порушення ринкової рівноваги (рис. 1).

Рис. 1. Рейтинг глобальних ризиків в світі, станом на 2024 р. за WEF

Джерело: побудовано автором на основі [3]

Аналіз результатів опитування з Global Risks Report 2024 засвідчує, що у довгостроковій перспективі (2024–2035 рр.) експерти світу найбільше занепокоєні такими факторами, як екстремальні погодні явища (66%), дезінформація, згенерована штучним

інтелектом (53%), а також соціально-політична поляризація (46%). Хоча ці ризики формально не відносяться до класичних економічних загроз, вони безпосередньо впливають на економічну стабільність – через руйнування довіри до інституцій, зростання протестних настроїв і переривання функціонування ринкових механізмів. Особливе занепокоєння викликає криза вартості життя (42%) у поєднанні з кіберзагрозами (39%) та очікуванням економічного спаду (33%), що формують трикутник уразливості для країн Європейського Союзу. Попри те, що економічні ризики (зокрема, боргова криза, дефіцит трудових ресурсів, інституційна вразливість) були оцінені респондентами нижче за рівнем терміновості, вони становлять найбільш структурну та довготривалу загрозу. У середньо- та довгостроковій перспективі саме вони формуватимуть базис для прояву вторинних ризиків – соціальних, політичних, технологічних.

Аналітична таблиця 1, подана нижче, структурує найбільш актуальні виклики економічній безпеці ЄС на 2025–2035 рр., ґрунтуючись на даних Global Risks Report 2024 (WEF), звітах Євростату, Європейської рахункової палати, а також на системному аналізі макроекономічних та геоелектронічних трендів. Вона охоплює як традиційні економічні загрози (інфляція, борг, безробіття), так і сучасні виклики – технологічні, кліматичні та кіберризиків. Структуризація за такими критеріями, як джерело загрози, її можливі наслідки та рекомендовані політики реагування, дозволяє інтегрувати таблицю у прогностичні та стратегічні розділи дослідження.

Таблиця 1

Домінуючі виклики економічній безпеці ЄС на 2025–2035 рр.

Категорія загрози	Конкретна загроза / опис	Можливі наслідки для ЄС	Рекомендовані дії / політики
1	2	3	4
Макро-фінансова нестабільність	Стійкий інфляційний тиск, коливання цін, девальвація	Соціальні протести, падіння споживчої довіри,	Моніторинг інфляції, єдина податкова політика,

	валют вразливих країн ЄС	фіскальні дефіцити	підтримка вразливих груп
Кібербезпека та цифрові ризики	Кібератаки на енергетичні, фінансові, логістичні системи; дезінформація штучного інтелекту	Порушення критичних функцій, втрати мільярдного масштабу, підрив безпеки	Інвестиції в кібербезпеку, регулювання штучного інтелекту, інформаційна гігієна
Ресурсна вразливість	Залежність від Китаю та РФ у постачанні рідкоземельних металів, магнітів, напівпровідників	Залежність від нестабільних партнерів, промисловий параліч	Диверсифікація постачань, внутрішній видобуток, стратегічні запаси
Глобальні ланцюги постачання	Ризик зупинки поставок продовольства, медикаментів, мікрочипів через кризи або війни	Порушення виробничих циклів, зростання цін, зниження стратегічних резервів	Локалізація критичного виробництва, зменшення зовнішньої залежності
Кліматична трансформація	Аномальні погодні явища, збої в агросекторі, необхідність кліматичної адаптації	Зниження продовольчої та енергетичної безпеки, кліматичні міграції	Інвестування в адаптацію, ESG-фінансування, страхування ризиків
Економічний спад	Системне зниження економічної активності, уповільнення інвестицій	Погіршення бізнес-клімату, масове безробіття, політична нестабільність	Фонди стабілізації, підтримка інноваційного підприємництва

Криза державного боргу	Зростання витрат на обслуговування боргу, ризик дефолтів, скорочення соціальних видатків	Посилення навантаження на держбюджети, зростання боргових ризиків	Фіскальні правила ЄС, реструктуризація боргів, прозора звітність
Безробіття та дефіцит трудових ресурсів	Вивільнення кадрів через автоматизацію + старіння населення + міграція	Зниження продуктивності, навантаження на пенсійну систему, дефіцит кадрів	Освітня реформа, імміграційна політика, стимулювання зайнятості
Технологічна вразливість	Наслідки неконтрольованого впровадження штучного інтелекту, концентрація технологічної влади	Технологічна нерівність, втрати довіри до держав і ринків	Розробка етичних стандартів штучного інтелекту, підтримка цифрового суверенітету
Геоекономічна конфронтація	Поляризація торгівлі, санкції, втрата стратегічної автономії	Торгова ізоляція, втрата доступу до критичних ресурсів	Стратегія open-autonomy, посилення внутрішнього ринку

Джерело: власна розробка автора

Аналіз сучасного ландшафту глобальних ризиків свідчить про поступове зміщення акцентів у сфері економічної безпеки: від суто фінансових викликів до системних, комплексних загроз, пов'язаних із технологічною трансформацією, кліматичною нестабільністю, соціальною поляризацією та геоекономічною конфронтацією. Для країн Європейського Союзу найбільшу небезпеку становить саме синергія міжпов'язаних ризиків, коли локальні кризи (інфляція,

збої в постачанні, кібератаки) посилюють системні вразливості (боргове навантаження, втрата стратегічної автономії, кадровий дефіцит). Таким чином, економічна безпека країн ЄС у наступні 10 років буде спрямована, в першу чергу, на підвищення стійкості до системних криз, зумовлених кліматичними шоками, технологічними викликами та гео економічною фрагментацією. Пріоритетними напрямами стануть: диверсифікація джерел стратегічних ресурсів, зміцнення цифрової та кіберінфраструктури, скорочення боргового навантаження, а також інвестування в людський капітал та інновації. У фокусі залишатиметься розвиток адаптивних фінансово-економічних механізмів, здатних реагувати на багатовекторні ризики в умовах невизначеності та багатопольного світу.

Список використаної літератури:

1. Eurostat. December 2023. Annual inflation up to 2.9% in the euro area. Up to 3.4% in the EU. 2023. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/18343103/2-17012024-AP-EN.pdf/9d885442-f323-cdde-e149-17ed99a63a6f?utm_source=chatgpt.com
2. Eca. Europa. Special report 22/2023: Offshore renewable energy in the EU – Ambitious plans for growth but sustainability remains a challenge 18/09/2023. URL: https://www.eca.europa.eu/en/publications?ref=SR-2023-22&utm_source=chatgpt.com
3. WEF. The Global Risks Report 2024. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf?_gl=1*1p4bh9k*_up*MQ..&gclid=CjwKCAjwg-24BhB_EiwA1ZOx8iPje_5qTPltkU2jmX9eF5AYFzaesYt0KH7Bw5om_AsTH5v47ubWyBoCeUwQAvD_BwE